

Kommissionens arbetsprogram 2017

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har gett försvarsutskottet möjlighet att yttra sig över kommissionens arbetsprogram för 2017 (KOM(2016) 710) inklusive fem bilagor i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Försvarsutskottet begränsar sitt yttrande främst till aktiviteter inom ramen för en av kommissionens tio prioriteringar, dvs. EU som en starkare global aktör. De mest centrala delarna i arbetsprogrammet sett ur försvarsutskottets synvinkel är följaktligen den europeiska handlingsplanen på försvarsområdet inklusive rymdfrågor, förslagen på en europeisk försvarsfond respektive åtgärder inom offentlig försvarsupphandling.

Företrädaren för Vänsterpartiet har inte deltagit i ställningstagandet. Skälen härför redovisas i ett särskilt yttrande.

Utskottets överväganden

Kommissionens arbetsprogram för 2017

En av kommissionens tio prioriteringar är EU som en starkare global aktör, vilket inkluderar ett Europa som skyddar och kan försvara sina intressen utanför dess gränser. EU är en mjuk makt av global betydelse, anger kommissionen. Genom den globala strategin och den reviderade europeiska grannskapspolitiken kommer EU att fortsätta att utnyttja alla medel som står till buds för att stödja sina partner med ekonomisk och politisk stabilisering, reformer och uppbyggnad av motståndskraft.

Mjuk makt räcker dock inte i en alltmer konflikthärjad värld, fortsätter kommissionen. Den har därför lagt fram en europeisk handlingsplan på försvarsområdet där man utforskar hur EU:s politik och instrument kan säkerställa att industri- och kunskapsbasen kan tillhandahålla den försvarskapacitet som behövs för dagens och morgondagens säkerhetshot. Med det som utgångspunkt kommer kommissionen att föreslå att det inrättas en europeisk försvarsfond för att främja forskning och innovation, bidra till att stärka det europeiska försvarets teknik- och industribas och stimulera utvecklingen av viktig försvarskapacitet. Åtgärder kommer dessutom att föreslås inom offentlig försvarsupphandling.

Arbetsprogrammet är en verksamhetsplan för kommande år och innehåller därför få detaljer om hur arbetet ska utformas mer specifikt. Den europeiska handlingsplanen på försvarsområdet (KOM(2016) 950) presenterades dock den 30 november 2016 och har tre huvudspår: den europeiska försvarsfonden för att främja forskning och utveckling, främjandet av investeringar i europeisk försvarsindustri och främjandet av den inre försvarsmarknaden.

Handlingsplanen relaterar i sin tur till En rymdstrategi för Europa (KOM(2016) 705) som kommissionen föreslagit. I denna uttrycks bl.a. rymdens stora potential för utveckling av civil och försvarsrelaterad kapacitet. I sin rymdstrategi beskriver kommissionen att rymdtjänster kan stärka EU:s och medlemsstaternas förmåga att hantera framväxande säkerhetsrisker och förbättra övervakningen och kontrollen av flöden som har konsekvenser för säkerheten. De flesta teknikerna, infrastrukturerna och tjänsterna på rymdområdet kan användas både för civila ändamål och för försvarsändamål. Trots att viss rymdkapacitet måste förbli under uteslutande nationell eller militär kontroll finns många områden där synergier mellan civila ändamål och försvarssyften kan leda till minskade kostnader, stärkt motståndskraft och ökad effektivitet. EU måste utnyttja dessa synergier i högre grad, anger kommissionen, som i handlingsplanen uttrycker att den – tillsammans med den höga representanten, Europeiska försvarsbyrån (EDA) och Europeiska rymdorganisationen (ESA) – förbereder ett initiativ för att tillförsäkra EU och dess medlemsländer pålitliga, säkra och kostnadseffektiva satellitkommunikationstjänster. Kom-

missionen avser också att se över hur Copernicus – det europeiska handlingsprogrammet för insamling, förmedling och utnyttjande av miljöinformation i form av användaranpassade tjänster – ska kunna tillfredsställa säkerhets- och försvarsbehov i en högre utsträckning.

Tidigare behandling

Försvarsutskottet yttrade sig i samband med kommissionens arbetsprogram för 2016 om den europeiska försvarsmarknaden (yttr. 2015/16:FöU2y). Den europeiska handlingsplanen på försvarsområdet hade då diskuterats vid rådet för utrikes frågor i försvarsministerformat den 17 november 2015. Vid mötet gav de flesta medlemsstaterna sitt stöd för förslaget, och flera uttryckte uppskattning för att kommissionen prioriterat försvarsfrågorna. Det framkom dock också att medlemsstaterna hade olika syn på om rättsliga åtgärder var önskvärda, med tanke på försvarsindustrins särart. Handlingsplanen har allteftersom utvecklats och konkretiserats utifrån kommissionens meddelande från juli 2013 Mot en mer konkurrenskraftig och effektiv försvars- och säkerhetssektor (KOM(2013) 542) och färdplanen som kom i juni 2014, En ny strategi för europeiskt försvar – Färdplan för genomförandet av meddelandet KOM(2013) 542 – Mot en mer konkurrenskraftig och effektiv försvars- och säkerhetssektor, (KOM(2014) 387). Handlingsplanen har också en grund i Europeiska rådets slutsatser från december 2013 och juli 2015, vilka hade ett stort fokus på den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP), samt sedermera också EU:s globala strategi som bildar plattform för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP), från juni 2016.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget i omvärlden, och i synnerhet i Sveriges närområde, välkomnar utskottet den europeiska handlingsplanen på försvarsområdet och kommissionens initiativ och arbete för att den europeiska försvarsmarknaden och industri- och kunskapsbasen ska kunna uppnå den militära kapacitet som behövs i ett längre perspektiv. Utskottet vill dock understryka att med tanke på försvarsmaterielmarknadens särart bör samarbetet inom försvarsområdet ha en mellanstatlig tyngdpunkt. Det finns med andra ord inte behov av ytterligare lagstiftning eller regelverk på området. Det fortsatta arbetet bör därtill ta hänsyn till medlemsstaternas säkerhetsintressen inom ramen för den gemensamma marknaden. I enlighet med vad utskottet konstaterade i betänkande 2014/15:FöU11 om försvarspolitik inriktning 2016–2020 delar utskottet regeringens bedömning när det gäller principer för materieförsörjning. Dessa principer innebär i korthet att all materieförsörjning ska bedömas utifrån uppgiften att under försvarsinriktningsperioden höja krigsförbandens operativa förmåga. Vidare anges stridsflygsförmågan och undervattensförmågan som tydliga exempel på förmågor som utgör väsentliga

säkerhetsintressen för Sverige. Utskottet instämmer fortfarande i denna bedömning. Åtgärder som kommer att föreslås inom området offentlig försvarsupphandling inom EU kommer att bedömas i det ljuset.

Vad gäller kommissionens förslag om att inrätta en europeisk försvarsfond för att främja forskning och innovation, bidra till att stärka det europeiska försvarets teknik- och industribas och stimulera utvecklingen av viktig försvarskapacitet är utskottet i grunden positivt men anser att åtgärderna för EU:s del bör finansieras inom den befintliga budgetramen.

Utskottet instämmer med regeringens preliminära ståndpunkt, vilken framkommer i Regeringskansliets faktapromemoria (2016/17:FPM30), att varje enskilt initiativ som presenteras av kommissionen måste bedömas och beredas på sina egna meriter även om arbetsprogrammet välkomnas i generella termer. Av promemorian framgår även att kommissionen avser att presentera de aviserade enskilda initiativen för behandling av rådet och Europaparlamentet. Utskottet ser fram emot att regeringen återkommer till riksdagen allteftersom förslagen presenteras mer i detalj.

Mot bakgrund av de nya hot som håller på att växa fram på rymdområdet – från rymdskrot till it-hot och rymdvädrets effekter – vill utskottet lyfta fram vad kommissionen anför om vikten av att skapa synergier mellan civila och försvarsrelaterade tillämpningar och göra det mesta av sina tillgångar genom att använda sin rymdkapacitet för att tillgodose medlemsstaternas och unionens säkerhetsbehov. Utskottet instämmer med den syn som uttrycks i Regeringskansliets faktapromemoria Meddelande om en rymdstrategi för Europa (2016/17:FPM31), nämligen att man är övergripande positiv till förslaget till strategi och den konkretisering och prioritering av strategiska mål för EU:s rymdpolitik som anges men att det övergripande målet bör vara budgetrestriktivitet och att säkerställande av budgetkontroll eftersträvas. Prioriteringar bör göras successivt i samverkan mellan medlemsstaterna och kommissionen när de program och åtgärdspaket som strategin hänvisar till ska genomföras.

En annan av kommissionens prioriteringar är en motståndskraftig energiunion med en framåtblickande klimatpolitik. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att EU bör fördjupa sin analys av säkerhetspolitiska aspekter i det fortsatta arbetet med strategin för en energiunion, t.ex. vad gäller att diversifiera och trygga unionens gasförsörjning.

I övrigt har utskottet inget att anföra med anledning av kommissionens arbetsprogram för 2017.

Stockholm den 15 december 2016

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Lena Asplund (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Jan R Andersson (M), Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C), Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Stig Henriksson (V)*, Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S) och Dag Klackenberg (M).

* Avstår från ställningstagande, se särskilt yttrande.

Särskilt yttrande

Kommissionens arbetsprogram 2017 (V)

Stig Henriksson (V) anför:

Oaktat att jag inte delar utskottets uppfattning om det goda i inrättandet av en europeisk försvarsfond för att främja forskning och utveckling, främjandet av investeringar i europeisk försvarsindustri och främjandet av den inre försvarsmarknaden eller synen på det kloka i en militarisering av rymden så väljer jag att inte föreslå andra skrivningar. Bakgrunden är att i min uppfattning om demokrati ingår inte att demokratiskt valda beslutsfattare enbart får uttrycka åsikter om en arbetsplan för tjänstemän som de sedan helt själva äger att besluta om. För att inte skänka legitimitet till ett sådant förfarande väljer jag därför att inte delta i beslutet.